

Karjääri- ja ettevõtlusõpetuse ainekava

1. Üldosa.....	2
1.1. Valdkonnapädevus	2
1.2. Ainetundide jaotus	2
1.3. Võimalusi lõiminguks, üldpädevuste arengu toetamiseks ja õppekava läbivate teemade käsitlemiseks.....	3
1.4. Hindamine	3
1.5. Õppekorralduse erisused	4
1.6. Õppekeskkonna erisused	5
2. Õppeaine kirjeldus	6
2.1. Õppe- ja kasvatuseesmärgid	7
2.2. Õppesisu	8
7.klass	8
8. klass	10

1. Üldosa

1.1. Valdkonnapädevus

Karjääri-ja ettevõtlusõpetusega taotletakse, et õpilane:

- 1) teadvustab oma huvisid, võimeid ja oskusi, mis võimaldavad adekvaatse enesehinnangu kujunemist ning konkreetsete karjääriplaanide tegemist;
- 2) arendab oma karjääri kujundamise pädevusi, sh õpi-, suhtlemis-, koostöö- ja otsustamisoskusi ning info hankimise, hindamise ja analüüsimise oskusi;
- 3) arendab soovi ja oskust endale eesmäärke seada ja nendeni jõudmiseks süsteemselt tegutseda;
- 4) kujundab soovi ja valmisolekut elukestvaks õppimiseks ning iseseisvaks karjääriotsuste tegemiseks;
- 5) tutvub erinevate ametite/elukutsete ja õppimisvõimalustega, töösuhteid reguleerivate õigusaktide ning ettevõtlus- ja majanduskeskkonnaga.

1.2. Ainetundide jaotus

Karjääri-ja ettevõtlusõpe on ainetunnina kavas 7.- 8. klassidel, 9.klassi õpilased käsitlevad teemasid klassijuhatajatundide, karjääripetsialistidega kohtumise, nõustamise ning koolis korraldatava iga-aastase karjäärinädala raames. Karjääri-ja ettevõtlusõppe tunnijaotusplaani on järgmine (ainetundi nädalas):

7.klass	8.klass
1	1

1.3. Võimalusi lõiminguks, üldpädevuste arengu toetamiseks ja õppekava läbivate teemade käsitlemiseks.

Karjääriõpetuse õpitulemused ja nende saavutamiseks rakendatavad õppemeetodid toetavad teiste üldpädevuste (väärtus-, sotsiaalne-, enesemääratlus-, õpi-, suhtlus-, matemaatika- ja ettevõtluspädevus) arengut ning lõimingut erinevate õppeainete ja läbivate teemadega. Mitmeid karjääri kujundamisega seotud mõisteid ja teemasid käsitletakse ka teistes õppeainetes, kuid sisu ja rõhuasetused on erinevad. Näiteks eneseanalüüsi aluseks olevate mõistetega tutvutakse eelnevalt inimeseõpetuses, töömaailma käsitletakse inimese-ja ühiskonnaõpetuses jne. Sarnaste teemade käsitlemine mitmes õppeaines aitab õpilasel mõista ainete omavahelisi seoseid, luua õpitust tervikpilti, seostada õpitut igapäevaeluga ja väärtustada õppimist kui elukestvat protsessi. Karjääri- ja ettevõtlusõpetuse maht on 35 tundi, ainet õpetatakse 7.- 8. klassis, kusjuures 7.- 8.klassis 1 tund nädalas. 9. klassis kinnistatakse varem õpitut klassijuhatajatundide, karjäärispetsialistidega kohtumise, nõustamise ning koolis korraldatava iga-aastase karjäärinädala raames. Karjääri -ja ettevõtlusõpetuses käsitletakse 8. klassis „Loovtöö“ temaatikat. Loovtöö eesmärgiks on pakkuda õpilasele võimetekohast ning huvidest lähtuvat eneseteostuse võimalust ning toetada: õpilast tema võimete paremal tundmaõppimisel, mis aitaks teha valikuid järgnevateks õpinguteks. Loovtöö juhendi ja koostamise alused on leitavad Kajamaa Kooli õppekava üldosa lisas (Lisa 4).

Kõiki kooliastmeid hõlmava õppeprotsessi jooksul omandatud karjääri kujundamise alased teadmised ja oskused on üheks eelduseks karjääriõpetuse õpitulemuste saavutamiseks. Lõimingut toetab ka õppekeskkonna laiendamine väljapoole klassiruumi, koolisisesed ja -välised sündmused (näiteks karjääripäevad ja õpilaskonverentsid), suunamine huvitegevuse ja mitteformaalse õpikogemuse analüüsimisele, koostöö kooliväliste partneritega, õppemeetodid jne. Konkreetsed lõimingut toetavad tegevused kirjeldatakse kooli õppekavas.

1.4. Hindamine

Hindamisel lähtutakse vastavatest põhikooli riikliku õppekava üldosa sätetest, sh lähtutakse kujundava hindamise põhimõtetest. Võimalik on kasutada nii eristavat kui ka mitteeristavat hindamist. Hinnatakse õpilase teadmisi ja nende rakendamise oskust, üldpädevuste saavutatust suuliste vastuste (esituste), kirjalike ja/või praktiliste tööde ning praktiliste

tegevuste alusel, arvestades õpilase teadmiste ja oskuste vastavust ainekavas taotletavatele õpitulemustele. Õpitulemusi hinnatakse sõnaliste hinnangute ja numbriliste hinnetega, lähtutakse Kajamaa Kooli Õppekava kehtivast hindamisjuhendist. Karjääriõpetuse käigus ei hinnata õpilase hoiakuid ega väärtusi, vajaduse ja võimaluse korral antakse õpilasele nende kohta tagasisidet. Hindamisel väärtustatakse õpilaste isikupära ja toetatakse arengut. Õpilane peab olema hindamises aktiivne partner, kuna see toetab eneseanalüüsi oskuste kujunemist. 7. ning 9.klassis koostab õpilane personaalse õpi- või arengumapi, millesse kogub eneseanalüüsi, ettevõtete külastuse töölehed jt õpiülesannete tulemused ning muud huvipakkuvad elukutse või erialadega seotud materjalid. Selles sisalduvad õpiülesanded võivad olla tehtud kas üksi või rühmatööna. Õpimapi esitlemist saab hinnata valikaine kokkuvõtva hindena. Kooliaasta lõpus tutvustab õpilane oma õpimappi õpetajale. 8. klassis koostab õpilane kursuse raames loovtöö, mida tutvustatakse kooliaasta lõpus komisjoni ees.

Hindamise põhimõtteid ja korraldust tutvustatakse õppijatele õppetöö alguses.

Õpitulemusi hinnatakse järgmiste tegevuste alusel:

- 1) praktilised tööd: CV koostamine; essee; ettevõtte külastuse ja töövarjupäeva konspekt või kokkuvõte, isiklik karjääriplaan (õpiplaan), loovtöö jms;
- 2) praktilised tegevused;
- 3) infootsing ja -analüüs;
- 4) loominguilisus ja ratsionaalsus õppeülesannete lahendamisel;
- 5) teadlikkuse kujunemine peamistest karjääriotsust mõjutavatest teguritest;
- 6) õppetöö käigus loodud materjalid.

1.5. Õppekorralduse erisused

Karjääri-ja ettevõtlusõpetuse õppetegevust kavandades ja korraldades:

- 1) lähtutakse õppekava alusväärtustest, üldpädevustest, õppeaine eesmärkidest, õppesisust ja oodatavatest õpitulemustest ning toetatakse lõimingu teiste õppeainete ja läbivate teemadega;

- 2) taotletakse, et õpilase õpikoormus (sh kodutööde maht) on mõõdukas, jaotub õppeaasta ulatuses ühtlaselt ning jätab piisavalt aega puhkuseks ja huvitegevusteks;
- 3) võimaldatakse õppida üksi ning üheskoos teistega (iseseisvad, paaris- ja rühmatööd, sh loovtöö kirjutamine), et toetada õpilaste kujunemist aktiivseteks ning iseseisvateks õppijateks;
- 4) kasutatakse erinevaid õppeülesandeid, mille sisu ja raskusaste toetavad individualiseeritud käsitlust ning suurendavad õpimotivatsiooni;
- 5) kasutatakse nüüdisaegseid digitaalseid õppematerjale ja –vahendeid, e-keskkondi.
- 6) laiendatakse õpikeskkonda: ettevõtted, järgmise taseme õppeasutused, arvutiklass, looduskeskkond, muuseumid, näitused jne;
- 7) võimaldatakse saada ülevaade erinevatest töövaldkondadest, sh vahetult töökeskkondadega tutvuda;
- 8) kasutatakse erinevaid õppemeetodeid, sh eelistatuna aktiivõpet: rollimängud, arutelud, väitlused, probleemülesannete lahendamine, projektõpe, õpimapi ja uurimistöo koostamine;
- 9) õpilased võivad projektide ja uurimistöo teemad valida ise lähtuvalt oma huvist (ameti-, kutse- või eriala eelistusest lähtuvalt) või lapsevanemate, kohalike ettevõtjate, karjäärispetsialistide jt soovitustest;
- 10) luuakse tingimused õpilaste teadlikke karjäärivalikuid soodustavate hoiakute kujunemiseks;
- 11) õpitavad teemad seotakse ja ajastatakse aineõpetajatega koostöös inimeseõpetuse, ühiskonnaõpetuse, emakeeleõpetuse jt ainetega ning arenguvestlusega.

1.6. Õppekeskkonna erisused

Õpilastele tagatakse:

- 1) ainekavas kirjeldatud eesmärkide saavutamiseks vajalik õppevara;
 - 2) karjääri kujundamisega seotud kirjanduse ja teiste asjakohaste allikate kättesaadavus kooli ning valla raamatukogus;
 - 3) arvuti kasutamine veebist karjääriplaneerimisalase informatsiooni otsimiseks (rajaleidja.ee jt);
 - 4) karjäärispetsialisti personaalne tugi, erapooletu ja usalduslik nõu vastavalt õpilase vajadustele;
 - 5) kool võimaldab õppe sidumiseks igapäeva eluga õpet ja õppekäike ettevõtetesse vähemalt kaks korda õppeaasta jooksul.
- Kool toetab õpilaste osalemist ettevõtetes arendavates projektides.

2. Õppeaine kirjeldus

Karjääri- ja ettevõtlusõpetus on Kajamaa Kooli valikaine. Aines käsitletakse teemasid, mis kujundavad õpilastes valmisolekut tööjoturul parema rakendatavuse saavutamiseks, iseseisva otsustamisvõime arendamiseks, erinevate elurollide täitmiseks ja elukestvaks õppeks. Karjääri- ja ettevõtlusõpetus võimaldab ühiskonna inimressurssi tööturul paremal viisil rakendada, viies inimeste oskused ja huvid kokku töö- ja õppimisvõimalustega. Põhikooli karjääriõpetuse ainekava koosneb kahest 35-tunnisest ainetundide tsüklist: 7.kl. enesetundmine, 8.klassis keskendutakse loovtöö kirjutamisele. 9.klassis käsitletakse karjäärivalikute võimalusi ning ettevõtluse aluseid lõimituna teiste õppeainete tundides, karjääriteemalistel kohtumistel nõustajaga, töövarjupäevade ja karjäärinädalaga seonduvalt. Karjääri- ja ettevõtlusõpetus toetab õpilase karjääri planeerimist ja valmisolekut elukestvaks õppeks, lõimides teistes õppeainetes omandatud teadmised, kusjuures teatud teemad, näiteks CV koostamine ja kirjutamine, motivatsioonikirja kirjutamine, on otstarbekas käsitleda eesti keele tundides, finants- ja rahatarkuse teemad aga inimeseõpetuse ning ühiskonnaõpetuse, võimalusel ka klassijuhataja tundides.

Õppeaine koosneb lähtuvalt karjääri kujundamise pädevuste mudeli kuuest osast:

1. Enesetundmine aitab kujundada enesekohaseid ja sotsiaalseid oskusi. Õpilane õpib ennast tundma. Arenevad suhtlemis- ja õpioskused. Omandatud teadmised ja oskused aitavad ennetada koolist väljalangevust.
2. Õppimisvõimaluste ja töömaailma tundmine soodustab sobivate valikute tegemist peale põhikooli lõpetamist. Õpilane oskab märgata muutusi töömaailmas ja väärtustada elukestvat õpet. Võimaluste analüüs toetab teadlike valikute tegemist pärast põhikooli lõpetamist. Õpilane oskab märgata muutusi töömaailmas, väärtustada elukestvat õpet ning mõista, et karjääripööre on tänapäeva kiires muutuvus töömaailmas loomulik isikliku karjääritee osa.
3. Planeerimine ja otsustamine. Õpilasel arenevad planeerimisoskus ja teadlikkus otsuste vastuvõtmisel. Kujuneb oskus kasutada karjääriinfo materjale. Õpilane tunnetab oma vastutust karjääritee kujundamisel ja elus toimetulemisel. Karjääriõpetus keskendub õpilase isiksuse omaduste teadvustamisele ning esmaste karjäärivalikutega seostamisele.
4. Tegutsemine. Õppija algatab ja viib ellu tegevusi erinevate elurollidega seotud eesmärkide saavutamiseks. Kujunevad teadmised ja oskused aitavad teha läbimõeldud valikuid oma karjääri kujundamisel, sealhulgas haridustee jätkamisel. Õpilasi teavitatakse erinevatest tööharjutamiste võimalustest ning julgustatakse neid kasutama.

5. Ettevõtluse alustega tutvumine annab ülevaate ettevõtete tööst, õpilane oskab teha teadlikumalt valiku, kuhu minna edasi õppima, teab, millised töötajad on töökohtadel hinnatud ning valmistub teadlikumalt tööle minekuks ette.
6. Finantsteemadega tutvumine annab ülevaate majandamise põhimõttest, õpilane on teadlik, mis on eelarve, kasum ja kahjum, rahatarkuse õppimine käsitleb ka finantsriske, näiteks laenude võtmisega seotut ja muid olulisi päevakajalisi teemasid.

Valikaines õpitakse:

- 1) CV koostamist; isikliku karjääriplaani (õpiplaani) koostamist jms; ettevõtte külastuse ja töövarjupäeva konspekt või kokkuvõte;
- 2) praktilise tegevuse mõtestamise oskust;
- 3) oskust otsida ja analüüsida asjakohast informatsiooni;
- 4) rühmatööde, õpimapi, loovtöö esitlemist jt tegevuste käigus;
- 5) loovtöö koostamist ja kirjutamist.

2.1. Õppe- ja kasvatuseesmärgid

Karjääriõpetus toetab õpilase karjääri planeerimist ja valmisolekut elukestvaks õppeks, lõimides teistes õppeainetes omandatud teadmised.

Aineõpetusega taotletakse, et õpilane:

1. teadvustab oma huvisid, võimeid ja oskusi, mis võimaldab konkreetsete karjääriplaanide tegemist;
2. arendab oma õpioskusi, suhtlemisoskusi, koostöö-, otsustamis- ja infoga ümberkäimise oskusi;
3. arendab soovi ja oskust endale eesmärgi seada ja nendeni jõudmiseks süsteemselt tegutseda;
4. kujundab soovi ja valmisolekut elukestvaks õppimiseks ja iseseisvaks karjääriotsuste tegemiseks;
5. tutvub erinevate ametite/elukutsetega, õppides tundma haridus- ja koolitusvõimalusi, tööseadusandlust ning kohalikku majanduskeskkonda;

6. püstitab eesmärged, vastutab oma ideede elluviimise eest ning rakendab meeskonnatöö võtteid;
7. on omandanud põhiteadmised majandusest, ettevõtlusest, rahatarkusest ja töömaailmast;
8. saab aru ettevõtluse tähtsusest igapäevaelus ja ühiskonnas, on positiivse hoiakuga ettevõtluse ja ettevõtjate suhtes;
9. kirjeldab enda võimeid, oskusi ja võimalusi tegutsemiseks ettevõtliku kodanikuna;
10. mõistab hariduse, oskuste ja kogemuste tähtsust konkureerimiseks tööturul;
11. teeb eesmärgipäraseid valikuid raha kasutamisel, tegutseb säästliku ja keskkonnateadliku tarbijana.

2.2. Õppesisu

Aine "Karjääriplaneerimine ja ettevõtlusõpe" keskendub õpilase isiksuse omaduste teadvustamisele ning esmaste karjäärivalikutega seostamisele. Õpilased õpivad hindama elukestva õppe tähtsust: saavad teavet erinevatest edasiõppimisvõimalustest ja oskavad seda kasutada oma plaanide elluviimisel. Õpilasi teavitatakse erinevatest tööharjutamiste võimalustest ning julgustatakse neid kasutama. Külalastatakse ettevõtteid ning kohtutakse koolitundides erinevate elualade esindajatega. Saadakse ülevaade ettevõtluse ja majandusega seonduvast ning rahatarkusest. Karjääri- ning ettevõtlusõpetuse ainetunni raames koostatakse 8. klassis loovtöö.

7.klass

Õpitulemused	Õppesisu ja tegevused
<ul style="list-style-type: none"> • Õpilane analüüsib enda isiksust. • Õpilane eristab oma tugevaid ning nõrku külgi ja seostab neid erinevatel kutsealadel töötamise eeldustega. 	<p>Enesetundmine ja selle tähtsus karjääri planeerimisel</p> <ul style="list-style-type: none"> • Isiksuseomadused: temperament ja iseloom. • Isiksuseomadused: väärtused, vajadused, emotsioonid. • Isiksuseomadused: võimed, huvid ja oskused

	<p>(üldoskused, erioskused).</p> <ul style="list-style-type: none"> • Minapilt ja enesehinnang. • Pildi loomine.
<ul style="list-style-type: none"> • Õpilane analüüsib enda isiksust. Õpilane eristab oma tugevaid ning nõrku külgi ja seostab neid erinevatel kutsealadel töötamise eeldustega. • Õpilane kasutab eneseanalüüsi tulemusi karjääri planeerimisel. 	<p>Enesetundmine ja selle tähtsus karjääri planeerimisel</p> <ul style="list-style-type: none"> • Isiksuseomadused: temperament ja iseloom. • Isiksuseomadused: väärtused, vajadused, emotsioonid. • Isiksuseomadused: võimed, huvid ja oskused (üldoskused, erioskused). • Minapilt ja enesehinnang. • Pildi loomine.
<ul style="list-style-type: none"> • Õpilane teadvustab tööturu üldist olukorda, prognoose ja vajadusi, erinevaid ettevõtluse vorme. • Õpilane omab ülevaadet elukutsetest, ametitest ning kohalikest majandustegevuse valdkondadest. • Õpilane leiab infot tööturu kohta. 	<p>Õppimisvõimaluste ja töömaailma tundmine ning selle tähtsus karjääriplaneerimisel</p> <ul style="list-style-type: none"> • Muutuv tööjõuturg: tööjõuturu nõudlus ja pakkumine, konkurents, elukestev õpe, töömotivatsioon. • Majandustegevusalad, kutsed, ametid, kutsestandardid: elukutsete ja ametite liigitamine.

<ul style="list-style-type: none"> • Õpilane teadvustab ennast tulevase töötajana. • Õpilane teab haridustee jätkamise võimalusi, näeb hariduse ja tööturu vahelisi seoseid. 	<ul style="list-style-type: none"> • Haridustee: erialad, haridussüsteem, formaalne ja mitteformaalne haridus, hariduse ja tööturu vahelised seosed. • Võimalused töömaailmas; elukutsed ja ametid kodukoha ettevõtetes, enda vajadused, soovid ja võimalused elukutsevalikul ja tööturul. Hariduse, oskuste ja kogemuste nõuded tööturul. • Muutuv tööturg: tööturu hetkeolukord, trendid, arengud, prognoosid, tööandjate ootused, tööseadusandlus.
--	--

8. klass

Õpitulemused	Õppesisu ja tegevused
<p>Planeerimine</p> <p>Õpilane leiab motivatsiooni töö alustamiseks:</p> <p>Õpilasel on huvi ülesande vastu, usk oma võimetusse. Õpilane on seadnud endale eesmärgi, koostab juhendajaga plaani.</p> <p>Sooritus</p>	<p>Uurimistöö koostamine:</p> <p>juhendaja valimine;</p> <ul style="list-style-type: none"> • plaani koostamine; • teemakohase kirjanduse ja allikate otsimine; • andmete kogumine, uuringute ja vaatluste läbiviimine; • andmetöötlus;

<p>Õpilane on motiveeritud tööd alustama, jätkab valitud teemal tööd, hoiab kontakti juhendajaga. Lõpetab töö õigeaegselt.</p> <p>Refleksioon</p> <p>Õpilane analüüsib oma tegevust, valitud teema sobivust, tulemust, tuleb toime komisjonilt saadud tagasisidega.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • töö teksti kirjutamine; • pidev koostöö juhendajaga; • töö nõuetekohane vormistamine; • esitluseks valmistumine.
<ul style="list-style-type: none"> • Õpilane teab karjääriplaneerimise põhimõtteid ja arvestab nendega karjäärivalikute tegemisel. • Õpilane suudab otsustada ja teadlikult arvestada otsuseid mõjutavate teguritega. • Õpilane kasutab vajadusel karjääriteenuseid (karjäärinõustamine, karjäärinfo vahendamine, karjääriõpe). • Õpilane teadvustab erinevate elurollide ja – stiilide seoseid tööga. • Õpilasel on olemas teadmised ja oskused isikliku karjääriplaani koostamiseks. 	<p>Planeerimine ja otsustamine</p> <ul style="list-style-type: none"> • Õpilasele viiakse läbi karjäärinõustamine, külastatakse Töötukassa Karjäärikeskust. • Isiklik karjääriplaani ehk edu tee koostamine (kuhu tahan jõuda 35. eluaastaks, mida tahan saavutada, kuidas selleks pingutada). • Töökoha taotlemiseks motivatsioonikirja ja elulookirjelduse koostamine (enda andmetega või legendi põhjal, konkreetse töökuulutuse alusel); elukutsed ja ametid praegu ja tulevikus, elukestev areng (mida tahaksin elus ära teha, proovida, kogeda, õppida, millised takistused võivad ette tulla ja kuidas neid ületada).

<ul style="list-style-type: none"> • Õpilane saab aru oma vastutusest karjääri planeerimisel. 	<ul style="list-style-type: none"> • Põhimõisted. Elukutse ja amet, töötaja ja tööandja, karjäär, elukestev areng, motivatsioonikiri ja CV.
<ul style="list-style-type: none"> • Õpilane omab ülevaadet ettevõtluse olemusest, selle võimalustest ja riskidest. • Teadvustab, mis on omahind ja kuidas see kujuneb ning turundamise põhimõtteid. • Oskab läbi viia eneseanalüüsi ning teab vastutuse ja aja planeerimise olulisust. • Omab ülevaadet erinevatest ametikohtadest ning nende ülesannetest, töötajate tööjaotusest ja meeskonnatöö põhimõtetest. • Teab, mis on kestlik (jätkusuutlik) majandus ning miks on oluline ettevõtluses neid põhimõtteid rakendada. 	<p>Ettevõtluskeskkond</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ettevõtlikkus ja ettevõtlus, ettevõtte toimimine, ettevõtluskeskkond, ressurside nappus ja jätkusuutlik kasutus, eraomand, konkurents, ettevõtluse võimalused ja riskid, äriidee ja ärimudel, kasumi motiveeriv roll. • Turundus, tarbija vajadused ja tootmise eesmärgid, omahind ja turuhinna kujunemine. • Ettevõtja ootused ettevõtte töötajale ja meeskonnatöö tähtsus (ülesanded, vastutus, tööjaotus, aja planeerimine). Ettevõtluse roll ja olulisus ühiskonna toimimisel. Kohalike ettevõtetega tutvumine. • Ärieetika. • Põhimõisted: Ettevõtlikkus, ettevõtlus, eraomand, konkurents, ettevõtluskeskkond, äriidee, ärimudel, kasum, kahjum, turundus, omahind, turuhind, tööjaotus, ärieetika, jätkusuutlik majandus.

- Õpilane koostab lihtsat kulueelarvet.
- Tõlgendab rahatarkuse põhimõtteid: kuidas targalt tarbida ja säästa ning teab lihtsamaid investeerimisvõimalusi.
- Omab ülevaadet laenude võtmisega kaasnevatest riskidest.

Finantsid

- Tulud ja kulud. Töötasu tuluallikana. Bruto- ja netopalk, palgafond ja maksud. Soovid, vajadused, kulude ja tulude planeerimine, eelarve. Isiklike ressursside piiratus, tulu suurendamise võimalused ja valik.
- Teadlik ja keskkonda säästev tarbimine, eesmärgipärane finantsteenuste kasutamine.
- Põhimõisted: Bruto- ja netopalk, maksud, eelarve, finantsteenused, hoius, laen, intress, säästmise, investeerimine.